

Dr. Babasaheb Ambedkar Open University
Term End Examination January -2026

Course : MASKT
Subject Code : MASKT-01
Subject Name : વેદ અને નિરુક્ત

Date : 16/02/2026
Time : 11:30am to 01:45pm
Duration : 02.15 Hours
Max. Marks : 70

- પ્રશ્ન-1 (અ) નીચે આપેલ શ્લોકનું ભાષાંતર કરો. (કોઈ પણ બે) 10
1. ઋષિ : શુન:શેપ:, દેવતા-વરુણ:, છન્દ: ગાયત્રીયદ્વિદ્ધિ તે વિશો યથા પ્ર દેવ વરુણ વ્રતમ્। મિનીમસિ દ્યવિદ્યવિ ॥ ૧॥
યત્। ચિત્। હિ। તે। વિશ:। યથા। પ્ર। દેવ। વરુણ। વ્રતમ્। મિનીમસિં। દ્યવિંદ્યવિ ॥
 2. કિમેતા વાચા કૃણવા તવાહં પ્રાક્રમિષમુષસામગ્રિયેવ । પુરુશ્વ: પુનશ્સ્તં પરેહિ દુશપના વાત ઇક્સમિ ॥ ૨ ॥
કિમ્ એતા । વાચા । કૃણવા । તવ । અલ્પા। પ્રા। અક્રમિષ ઉષસામ્ । અગ્રિયાંડિવ ।
 3. મંત્ર : પુરુશ્વો મા મૃથા મા પ્ર પસો મા ત્વા વૃકાસો અશિવાસ ઉ ક્ષન્ ન વૈ સ્ત્રૈણાનિ સઘ્યાનિ સન્તિ સાલાવૃકાણાં
હૃદયાન્યેતા
પદપાઠ: પુરુશ્વ: । મા । મૃથા:। મા। પ્રા। પસ:। મા। ત્વા । વૃકાસ: । અશિવાસ: । ઐં ઇતિ । ક્ષન્ ।
ન । વૈ । સ્ત્રૈણાનિ । સઘ્યાનિ । સન્તિ । સાલાવૃકાણામ્ । હૃદયાનિ ।
એતા ॥
 4. મંત્ર :યદ્વિરૂપાચરં મત્ર્યેષ્વવસં શત્રી: શશ્વત્સઃ ધૃતસ્ય સ્તોકં સકૃદહન આશ્રાં તાદેવેદં તાતૃપાણા ચરામિ ॥
પદપાઠ: યત્ । વિરૂપા। અચશ્મ્ । મત્ર્યેષુ। અવસમ્ । શત્રી: । શશ્વ: । ચતસ્ત્રે: । ધૃતસ્ય । સ્તોકમ્ । સકૃત્ । આહુ:।
આશ્રામ્ । તાત્ । એવ । ઇદમ્ । તતૃપાણા । ચરામિ ॥
- (બ) નીચેનામાંથી ગમે તે બે સસંદર્ભ સમજાવો. 04
1. ઉપ ત્વા શતિ: સુકૃતસ્ય તિષ્ઠાન્નિ વર્તસ્વ હૃદયં તપ્યતે મે ॥
 2. કિમાવરીવ: કુહ કસ્ય શર્મન્નમ્ભ: કિમાસીગહનં ગમીરમ્ ॥
 3. ન મૃત્યુશસીદમૃતં ન તર્હિ ન શત્ર્યાં અહન આસીત્પ્રકેત: ।
 4. તમ આસીત્તમસા ગૂઢહમગ્રે ડપ્રકેતં સલિલં સર્વમા ઇદમ્ ।
- પ્રશ્ન-2 દાર્શનિક સુકતોનો પરિચય આપી, નાસદીય સૂકતમાં રહેલા તત્ત્વજ્ઞાન વિષે નોંધ લખો. 14
- અથવા
- શુક્લયજુર્વેદના શિવસંકલ્પસૂકતમાં નિરૂપવામાં આવેલી મનની શક્તિ વિષે નોંધ લખો..
- પ્રશ્ન-3 નીરુક્તના પ્રયોજનો વિષે વિસ્તૃત નોંધ લખો. 14
- અથવા
- નીર્વચનના અધિકારીઓ વિષે નોંધ લખો.
- પ્રશ્ન-4 ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે બે) 14
1. પદયતુષ્ટય
 2. સપ્તરશ્મી
 3. રાષ્ટ્રાભીવર્ધન સૂકતમાં રાષ્ટ્રભાવના વિષે નોંધ લખો.
 4. પર્જન્યસૂકત
- પ્રશ્ન-5 નીચે આપેલા પ્રશ્નોના યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર લખો. (દરેકના બે ગુણ) 14
1. જાતવેદ્સ કોને કહેવાય છે?
(A) અગ્નિ (B) વરુણ (C) ઇન્દ્ર (D) રુદ્ર
 2. નીપાતના કેટલા પ્રકાર છે ?
(A) 03 (B) 04 (C) 07 (D) 08

3. નિરુકતની રચના કોણે કરી?
(A) ઇન્દ્ર (B) વરુણ (C) વ્યાસ (D) યાસ્ક
4. ઉષા સૂક્તમાં કયો છંદ છે?
(A) જગતી (B) અતીજગતી (C) સકવરી (D) ત્રીષ્ટુપ
5. વેદાંગો કેટલા છે?
(A) 05 (B) 06 (C) 07 (D) 08
6. પુરુરવા ઉર્વશી સંવાદ સુક્તના ઋષિનું નામ આપો.
(A) ઐલ (B) વિશ્વામિત્ર (C) ઇન્દ્ર (D) અગત્ય
7. નીચેનામાંથી કયું વેદનું અંગ નથી?
(A) જ્યોતિષ (B) વ્યાકરણ (C) શિક્ષા (D) દર્શન
